системи освіти базується на створенні умов для навчання дітей з проблемами здоров'я. І найскладнішим завданням тут є створення безбар'єрного архітектурного середовища, вирішення питань доступності школи, класу і можливість повноцінно використовувати дітьми з інвалідністю предметно-просторове середовище, яка їх оточує. В статті подані рекомендації з проектування шкіл з інклюзивною освітою і розглянуті особливості архітектурно-дизайнерського формування середовища для дітей з особливими потребами.

Ключові слова: архітектурно-дизайнерські особливості, інклюзивна освіта, особливі потреби, адаптація, доступність.

Rodik Ya.S., Skorokhodova A.V. ARCHITECTURAL AND DESIGNER FEATURES OF DESIGNING SCHOOLS WITH INCLUSIVE EDUCATION. The problems of the formation of the

architectural environment of school buildings with the possibility of teaching children with disabilities are considered. It is shown that the implementation of the idea of inclusive education as one of the leading trends of the current stage of development of the national education system is based on the creation of conditions for the education of children with health problems. And the most difficult task here is the creation of a barrier-free architectural environment, the solution of issues of accessibility of the school, class and the ability to fully use children with disabilities subject-spatial environment that surrounds them. Recommendations on the design of schools with inclusive education are given and the features of the architectural and design environment formation for children with special needs are considered.

Keywords: architectural and design features, inclusive education, special needs, adaptation, accessibility.

DOI: 10.29295/2311-7257-2019-96-2-105-109

УДК 711.451

Руденко А. О.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна; e-mail: alinarudenko75@gmail.com;
[orcid.org / 0000-0001-5416-7306](https://orcid.org/0000-0001-5416-7306))*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВІДНОВЛЕННЯ ДЕГРАДОВАНИХ ВИРОБНИЧИХ ТЕРИТОРІЙ

Деградація виробничих територій є одним з проявів переходу до постіндустріального періоду, сприйняття якого в Україні спостерігається останні роки. Ця проблема набирає обертів та вимагає чітких рішень і найшвидшої адаптації до сучасних реалій. В таких умовах, вивчення світового досвіду відновлення деградованих виробничих територій та можливостей його застосування до міст України розглядається на прикладах Європи та США. На основі проведеного аналізу виявлено основні чинники деградування виробничих територій, типи відновлення та види перепрофілювання за функціональною ознакою.

Ключові слова: деградація виробничих територій, остаточна втрата промислової функції, постіндустріальне суспільство, модернізація, перепрофілювання, чинники деградації, ландшафтний урбанізм, новий урбанізм, еко-місто, сталий розвиток.

Вступ. Друга половина XX століття ознаменована становленням постіндустріальних відносин в багатьох країнах світу, що спричинило проблеми виникнення деградованих виробничих територій в міських структурах. Багато виробництв стали неконкурентоспроможними, неефективними, втратили початкову функцію, а їх занедбані території почали негативно впливати на розвиток міст. Сприйняття проблеми деградованих територій в Україні спостерігається останні роки.

Переходом до постіндустріальних відносин можна вважати розпад СРСР в новоутворених державах. В Україні, як і в інших пострадянських країнах,

розпочався процес деградації виробничих територій, що спочатку пов'язувався з розривом економічних зв'язків колишнього Радянського Союзу. На більш ґрунтовне осмислення проблеми як загального явища знадобився певний час. На даний момент, потреба в розробці певних рішень відновлення територій з урахуванням світового досвіду та регіональних особливостей, нейтралізації негативних наслідків індустріалізації постає дедалі гостріше.

Аналіз світового досвіду дозволяє зробити висновки, що кожен регіон має свою специфіку відновлення територій, спираючись на його особливості.

Новизну, в таких умовах, становить вивчення світового досвіду відновлення деградованих територій та його адаптація до різних варіантів вирішення цієї проблеми в умовах міст нашої країни, що передбачає вияв основних чинників деградування, типів відновлення деградованих виробничих територій, та типів перепрофілювання за функціональними ознаками.

Мету дослідження, в таких умовах, становить вивчення сучасного світового досвіду відновлення деградованих виробничих територій для впровадження в наші умови.

Завдання дослідження передбачають вивчення світового досвіду, вияв чинників деградування та типів відновлення для можливості адаптації в українські реалії.

Результати дослідження. Індустріальне суспільство динамічно розвивалося починаючи з XIX століття. З середини XX століття багато країн світу почали перехід до постіндустріальних соціально-економічних відносин.

В Європі відповіддю на виклики індустріального устрою в 60-х роках стала поява «еко-міст», які стали, в свою чергу, поштовхом для появи концепції сталого розвитку. Окрім Європи, вони також з'являлися в Північній Америці та Австралії. Найбільшого розвитку набули такі країни як Швеція, Данія, Німеччина, Великобританія, Франція. Гарним прикладом можна вважати Швецію, що стала першою державою, що затвердила в 1967 році Управління по охороні навколишнього середовища. В 1972 році в Швеції приймала першу конференцію ООН, присвячену питанням навколишнього середовища, результатом якої стало створення Програми Організації Об'єднаних Націй по навколишньому середовищу. Перша конференція ООН з населених пунктів (ХАБІТАТ I) в у Ванкувері 1976 року можна вважати відповідною точкою Сталого розвитку.

В США, в свою чергу, на початку 1980-х років з'явилася містобудівна концепція – новий урбанізм, багато ідей котрої якої черпались з концепції міста-саду Говарда початку XX століття. Основними принципами Нового урбанізму

вважаються: зручний транспортний зв'язок, орієнтація пішохідних потоків та «позачасовий» дизайн. Знаковими прикладами Нового урбанізму, можна вважати, проекти центру міста Вудсток і парку Гленвуд в східній частині міста Атланта штату Джорджія. Принципи Нового урбанізму можуть бути доцільно застосовані при роботі з міськими периферійними територіями, прибережними частинами міст або в передмістях.

Всупереч цій концепції існує Ландшафтний урбанізм, засновниками котрої є Джеймс Корнер та Чарльз Вальдхайм. Ландшафтний урбанізм фокусується на ландшафті як формоутворюючому елементі міського простору. Гарними прикладами перетворення виробничих територій на рекреаційні міські утворення можна вважати Парк Ла-Вілетт в Парижі, Ландшафтний парк «Дуйсбург-Норд», Міленіум-парк. Зазвичай ландшафтний урбанізм застосовується для реорганізації, реконструкції та рекреаційного освоєння територій різного профілю, як в промислових містах, так і в прибережних зонах міст-курортів.

Отже, можна виділити три основних чинника, які призвели до деградування виробничих територій.

Містобудівний чинник має на увазі, що за часи розвитку індустріалізації швидко зростали міста і виробничі зони ставали все ближче до центру, в середині сельбищних, рекреаційних утворень. При цьому, не передбачалося поліпшення архітектурної виразності міського середовища. Виробничі зони негативно впливало на прилеглі території та на вигляд міста в цілому.

Екологічний чинник відображає деградацію навколишнього середовища: забрудненням вод, вичерпання земельних ресурсів, викиди шкідливих речовин в повітря, сміттєві полігони, розкладання синтетичних матеріалів.

Соціально-економічний чинник пов'язаний з переходом до постіндустріального суспільства, переходом до третичних та четвертичних секторів відносин, з проблемами у конкурентоспроможності виробництва, та зі збільшенням вартості

земельних ділянок відповідно до місцезнаходження підприємства.

Також, з урахуванням особливостей об'єкту, можна сформулювати такі типи відновлення як: модернізація, часткове перепрофілювання та перепрофілювання.

Модернізація передбачає збереження виробничої функції і удосконалення виробництва та виразного архітектурного образу об'єкту в міській структурі.

Часткове перепрофілювання передбачає зміну функції окремої частини виробничої зони чи об'єкту.

Перепрофілювання, в свою чергу, передбачає повну зміну функції, при якій є варіанти як використання існуючої будівлі, так і зносу.

Виходячи з цього, можна виокремити види перепрофілювання виробництв за функціональною ознакою: житлова громадсько-ділова (торгівля, офіси, заклади харчування), культурно-видовищна (театри, кінотеатри, музеї, бібліотеки, стадіони, спортивні комплекси), освітня (дитячі садки, школи, університети), рекреаційна (рис. 1).

Рис. 1. Методи відновлення деградованих виробничих територій

Вивчивши світовий досвід територій можна виокремити декілька груп у відновленні деградованих виробничих за функціональною ознакою (рис. 2).

Рис. 2. Види перепрофілювання виробництв за функціональною ознакою

Житлова функція. Одним з найкращих та наймасштабніших прикладів впровадження житлової функції є місто Мальмьо, яке довгий час було регіоном кораблебудування та портів. З часом виробництво вичерпало себе і на прибережних територіях почали будуватися житлові райони, наприклад, Vo01. Зараз же це розвинене місто з максимально комфортними умовами для проживання населення. Австрія використала недіючі газгольдери для багатофункціонального житлового комплексу. Данія нещодавно завершила проєкт реновації зерносховища, яке стало багатоквартирним житловим будинком. Комплекс став гарним акцентом прибережної зони міста, що підкреслюється цікавим вирішенням фасадів.

Громадсько-ділова функція. Найбільше прикладів впровадження саме громадсько-ділової функції. Так, прикладами можуть бути колишній карамельний завод в Італії, що перетворився на сучасний офісний центр; колишня текстильна польська фабрика, що стала торгово-розважальним центром, а також однією з найголовніших пам'яток міста. Розміщення в

корпусах індустріального підприємства «IKWA-Карлсруе-Аугсбург» сучасного громадського центру стало одним із прикладів радикального перегляду ролі промислового об'єкта в оновленому міському просторі.

Культурно-видовищна функція.

Також, багато прикладів налічує перетворення виробничих об'єктів в музеї. Прикладом може колишня фабрика з виробництва скляних виробів, що перетворилася в Музей Скла. У Франції залізничні майстерні стали картинною галереєю. Авіаційний ангар в Сан-Франциско перепрофілювали на спортивний центр. Гарним прикладом оригінальності взаємодії історичної будівлі і нової забудови є висотний центр Мельбурна, що складається з висотної офісної будівлі, торгового центру, а також інших установ культурно-розважального призначення.

Освітня функція. Освітні заклади на колишніх виробничих територіях налічують менше прикладів. Так, лакофарбна фабрика в Данії перетворилася на багатофункціональний учбовий простір бізнес-коледжу, що створює затишну та робочу атмосферу одночасно. У Великобританії технічне приміщення перетворилося на дослідницький центр. В Росії Культурний простір «Бенуа 1890» раніше був лісовою молочною фермою. Зараз же «Бенуа 1890» включає в себе Дитячий центр додаткової освіти «Бенуа», майданчик для проведення різних заходів: виставок, фестивалів, квестів та інше, магазин і інтернет-магазин «Лавка Бенуа», сімейний ресторан «Ферма Бенуа».

Рекреаційна функція. Є світові приклади перетворення занедбаних великих виробничих територій в міські рекреаційні зони, які є прикладами саме ландшафтного урбанізму. Такими прикладами слугують Парк Ла-Вілетт в Парижі на місці м'ясного ринку і бойні, ландшафтний парк «Дуйсбург-Норд» на місці заводу в Німеччині, парк «Хай-лайн» замість недіючої залізниці в США. У Великобританії на території вугільної електростанції тепер знаходиться парк розваг, присвячений історії англійської промисловості. Головним же об'єктом цього комплексу є

незвичайні американські гірки, що проходять через всі рівні будівлі, в тому числі, і всередині його.

Висновки. Таким чином, друга половина ХХ століття для більшості країн світу ознаменована переходом до постіндустріального періоду соціально-економічних відносин, який є однією з причин появи деградованих виробничих територій. Вивчивши світовий досвід відновлення деградованих виробничих територій, можна зробити висновок, що методика відновлення деградованих виробничих територій кожної країни, регіону залежить від індивідуальних. Після розпаду СРСР, Україна знаходиться тільки в процесі осмислення проблеми виникнення деградованих виробничих територій в міській структурі та варіанти її вирішення.

В другій половині ХХ століття в США і країнах Європи почалися своєрідні виклики, що стали вирішенням проблеми деградованих територій в певних регіонах та показовими прикладами для інших. В Європі це поява «еко-міст», які стали поштовхом до появи різних організацій та проведення конференцій, пов'язаних з проблемами населених пунктів. В США поява таких концепцій як Новий та Ландшафтний урбанізм, які своїми методами сприяли вирішенню багатьох проблем міського значення в багатьох регіонах.

Аналіз світового досвіду відновлення деградованих виробничих територій дозволяє сформулювати основні чинники, що призвели до деградування – містобудівний, екологічний та соціально-економічний.

На основі «чинників деградування» можна сформулювати типи відновлення: модернізація, повна перебудова, часткове перепрофілювання, та виділити види перепрофілювання та перебудови виробництв за функціональною ознакою: громадсько-ділова, житлова, культурно-видовищна, освітня та рекреаційна та виробнича.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Панченко Т. Ф., Сторожук С. С. Зарубіжна практика впровадження нових рекреаційних функцій на депресивних господарських територіях. *Досвід та перспективи розвитку міст*

- України. Реабілітація міських територій. К.: ДП УДНДІПМ «ДІПРОМІСТО» імені Ю. М. Білоконя. 2016. Вип. 31. с. 66-75.
2. Малова А. И. Промышленные центры как среда формирования полифункциональных архитектурных пространств. *Науковий вісник будівництва*. 2017. том 90. №4. с. 48-53.
 3. Новый урбанизм vs. ландшафтный урбанизм *Urbanscape*: веб-сайт. URL: <http://urbanscape.com.ua/new-urbanizm-and-landscape-urbanizm/>
 4. Реновация по-датски. *Новости архитектуры*: веб-сайт. URL: <http://www.forma.spb.ru/archiblog/2017/07/17/cobe-silo/>
 5. Фабрика инноваций. *Archplatforma*: веб-сайт. URL: <http://www.archplatforma.ru/index.php?act=1&nwid=2124>
 6. Девелоперский проект: торгово-развлекательный комплекс вместо бывшей текстильной фабрики в Польше. Раменское. Феникс парк: веб-сайт. URL: <http://phoenix-park.ru/news/developerskij-proekt-torgovo-razvlekatelnyj-kompleks-vместо-byvshej-tekstilnoj-fabriki-v-polshe/>
 7. Бывшие фабрики, бывшие заводы. ТОП-10 примеров промышленной реновации. *Novate*: веб-сайт. URL: <https://novate.ru/blogs/250313/22729/>
 8. Золотых М.А. Реновация промышленных зон в современных условиях города. *StudArctic Forum*. 2017. 2(6). С. 33-46.
 9. Некрилова Г. С. Процес рефункціоналізації як один із шляхів розвитку сучасного міста. *Науковий вісник будівництва*. 2017. том 88. №2. С. 45-49.

Руденко А. А. МИРОВОЙ ОПЫТ ВОССТАНОВЛЕНИЕ ДЕГРАДИРОВАННЫХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ТЕРРИТОРИЙ. Деградація производственных территорий является одним из

проявлений перехода к постиндустриальному периоду, восприятие которого в Украине наблюдается последние годы. Эта проблема набирает обороты и требует четких решений и быстрой адаптации к современным реалиям. В таких условиях, изучение мирового опыта восстановления деградированных производственных территорий и возможностей его применения в городах Украины рассматривается на примерах Европы и США. На основе проведенного анализа выявлены основные факторы деградации производственных территорий, типа восстановления и виды перепрофилирование по функциональному признаку.

Ключевые слова: деградация производственных территорий, окончательная потеря промышленной функции, постиндустриальное общество, модернизация, перепрофилирование, факторы деградации, ландшафтный урбанизм, новый урбанизм, эко-город, устойчивое развитие.

Rudenko A. O. WORLD EXPERIENCE TO RESTORE DEFENSE PRODUCTION TERRITORIES. The degradation of production areas is one of the manifestations of the transition to a post-industrial period, the perception of which has been observed in Ukraine in recent years. This problem is gaining momentum and requires clear decisions and the fastest adaptation to current realities. In such conditions, the study of world experience in the restoration of degraded production areas and the possibilities of its use in the cities of Ukraine is considered by examples of Europe and the United States. On the basis of the analysis, the main factors of degradation of industrial territories, types of restoration and types of conversion on a functional basis were revealed.

Key words: degradation of production territories, final loss of industrial function, post-industrial society, modernization, transformation, degradation factors, landscape urbanism, newurbanism, eco-city, sustainable development.

DOI: 10.29295/2311-7257-2019-96-2-109-118
УДК 72.069

Алдохдар Хаммоуда Нагед, Черкасова Е.Т.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры
(ул. Сумская, 40, Харьков, 61002, Украина; e-mail: dohdar.architect@gmail.com; cherkasova168@gmail.com)

СОСТОЯНИЕ РЕСТАВРАЦИОННОЙ ПРАКТИКИ ПО СОХРАНЕНИЮ АРХИТЕКТУРНО-АРХЕОЛОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ В ПАЛЕСТИНЕ

Палестина является государством, на территории которого сосредоточены ценности материальной и духовной культуры древних цивилизаций, значительный пласт наследия римской, византийской и исламской архитектуры, связанного со значительными историческими и религиозными событиями общемирового и локального значения. В статье на примерах архитектурно - реставрационной практики последних десятилетий раскрываются особенности подхода по реставрации памятников на Западном берегу Палестины и в секторе Газы (исламский квартал в г. Иерусалим; мавзолей Аль-Хадер в г. Дейр эль-Балах; монастырь Святого Иллариона (Телл Ум Амер); Хаммам Аль – Самра, 1517-1939; Дворец Аль-Паша, 1250-1517; Дворец Абдул Аль-Хади в деревне Араба (ныне г. Дженин) и другие). Проблема сохранения наследия рассматривается с точки зрения уточнения организационно-методологических аспектов реставрационной деятельности. Судьба древних